

Din ve İnanç

DİN VE İNANÇ

Bütün insanlık tarihinde dinin yeri olmuştur. İnsanı hem içten hem de dıştan kuşatan ve onun düşünce ve davranışlarını temellendiren din, yüce bir varlığa bağlılık ilkesine dayanmaktadır.

İnsanın yüce bir güce bağlanması onun gücünü artırdığı gibi olaylar karşısında kendisinin yeterli olabileceği kanısını da güçlendirir. Din insana hem bireysel isteklerinin ortaya çıkmasında hem de madde karşısında eğilmemesinde ilk elden yardım eder. Din fertleri mukaddes duygu, ortak vicdan ve şuur etrafında birleştirir. Toplumların yücelmesinde en önemli etkidir.

DİN

Din bilginleri genellikle din kelimesinin Arapça deyn kökünden bir mastar veya isim olduğunu kabul ederler. Temel anlam olarak dinin; itaat, ceza, mükâfat, örf, adet, hüküm, tutulan yol ve usul kelimeleriyle karşılandığı ifade edilir. Bu kelimenin Türkçe karşılığının borç ve yükümlülük anlamlarında olduğu düşünüldüğünde, kişinin varlığını meydana getiren, kendisinin ödemekle yükümlü olduğu varlığa duyduğu minnet ve iç bağlılığı, yani itaati ifade ettiği ortaya çıkmaktadır.

Dinlerin çeşitli şekillerde sınıflaması yapılmıştır. İslam âlimleri genelde hak ve batıl din şeklinde bir sınıflama yapmışlardır. Bu tasnifi yaparken Kur'an'ın bazı ayetlerini dikkate almışlardır. Kur'an'da "Allah katında din İslam'dır" (Âl-i İmrân 3/19. Allah'tan geldiği şeklini koruyamamış Yahudilik ve Hristiyanlık gibi dinlere de muharref din adını verilmiştir.

Dinlerin kaynağına bakılarak yapılan sınıflamaya göre, semavi dinler ve beşeri dinler ayrımı yapılmıştır. Kutsal kitaplarının bulunup bulunmamasına göre yapılan tasniflerde de Ehl-i kitap Yahudi ve Hristiyanları, kitabı olduğu şüpheli dinler de Mecûsiler ve Maniheiztleri ifade etmek için kullanılmıştır.

Dinler tek tanrılı ve çok tanrılı olmak üzere de sınıflandırılmış ve ilkel dinler, milli dinler ve dünya dinleri adlandırmaları yapılmıştır.

İslam Dini

Kur'an-ı Kerîm'de din kelimesi doksan iki yerde geçmektedir; ayrıca üç yerde de din kelimesinin değişik türevleri yer almaktadır. İslam'ın Mekke döneminde ilk zamanlar din insanın iman ve ameline uygun

olarak hesaba çekileceği âhiret gününü ifade ederken, sonraları tevhid ve teslimiyet anlamına verildiği görülür.

İslam'ın Medine döneminde din anlam olarak, tevhid kavramından bir dine mensup olan insan topluluğuna (ümme) geçmiştir. İslam'ın hak din olduğu ve diğer dinlerden ayrılan bir yönünün bulunduğu vurgulanmıştır. Artık bu safhadan sonra kimsenin İslam'dan başka bir din aramaması gerektiği üzerinde durularak İslam'ın insanları Allah'ın yoluna ileten tek din olduğu üzerinde ısrar edilmiştir. Bu dine inananların müslümanlar olduğu ve bunların Allah katındaki değerklerinin yüceliğine dikkat çekilmiştir.

Dinin Kaynağı

Din, Allah tarafından konulur. O'ndan başkasının din oluşturma hakkı yoktur. Bu sebeple dinî hükümlerin kaynağı da Allah'tır.

İlk Peygamber Hz. Âdem'den son peygamber Hz. Muhammed'e kadar bütün peygamberlerin getirdiği hak dinlerin genel adı İslâm'dır. Onların getirdiği inanç sisteminin içeriği de Allah'ın varlığı, birliği ve sıfatlarına inanmak, O'nun mükemmel bir varlık olduğunu kabullenmek, nübüvvet ve âhiret inancını benimsemek şeklindedir.

İNANÇ

İnanç Türkçe'de "Bir düşünceye gönülden bağlanmak, Allah'a veya bir dine inanma, birine duyulan güven duygusu, bir kimse ya da şeyin doğruluğunu, büyüklüğünü ve gücünü sarsılmaz bir duygu ile benimsemek" anlamına gelir. Arapça karşılığı iman ve itikattır. Arapçada sağlamlaştırmak, kesin karar vermek ve tasdik etmek anlamına gelen itikad da iman karşılığı kullanılmaktadır. edilmektedir. Bu inancı benimseyen kişiye mü'min dendiği gibi, inancın gereklerini tam bir teslimiyetle yerine getiren kişiye de Müslim denir. Bunun Farsça'dan geçen çoğul ifadesine de Müslüman denir.

İman öncelikle kalbin tasdik etmesi, yani onaylamasıdır. İman kalbin fiili olması nedeniyle insanın inançla ilgili hususları (mümen'ün bih) kalben kabullenmesin şarttır.

Akâid âlimlerinin büyük çoğunluğu iman etmenin kalple gerçekleştiğini ileri sürerler ve delil olarak bu ayeti gösterirler: "Bedevîler inandık dediler. De ki, siz (gerçekte) iman etmediniz, ama teslim olduk deyin. İman kalplerinize yerleşmedi" (el-Hucurât 49/14).

İkrar, içten hissedilenlerin dil ile ifade edilmesine denir. Kişinin kalben kabul ettiği iman esaslarını dışa vurmasının önemi bellidir.

İman için hem kabin tasdikinin hem de ikrarın birlikte olması gerektiğini söyleyen âlimler de vardır. Birini diğerine feda etmemenin lüzumu üzerinde duran bu bilginler genelde Hanefî âlimlerdir.

İmanın oluşumunda bilginin önemi inkâr edilemez. İnsanın bilgi edinme kaynakları beş duyu, doğru haber ve akıldır.

İslam düşüncesinde iman konusunda yapılan değerlendirmelerden biri de imanın, kalbin tasdiki, dilin ikrarı ve İslam'da emredilmiş ibadet veya taat türünden birinin veya yasaklanmış bir emrin yapılmaması, yani amellerin yerine getirilmesi şeklindeki tanımıdır. Bu görüş sahipleri Hâriciyye, Mu'tezile, Şia ve Zeydiyye mezhepleri ile Selef âlimleridir. Onların savunduğu temel görüş, imanın tasdik, ikrar ve İslam'ın amel rükünlerini bizzat yapılmasından ibaret gören daha geniş bir anlayıştır.

İslâm dininde bir kimsenin mümin olabilmesi için tevhid veya şehâdet kelimelerini kalben kabul edip dillendirmesi yeterlidir. Bu imanın en kısa ve kestirme yoludur. Tevhid yani "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Rasûlullah yani Allahtan başka ilah yoktur. Muhammed O'nun resûlüdür" veya şehâdet yani "eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhû ve rasûluh yani Ben Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in O'nun kulu ve resûlu olduğuna şahitlik ederim" sözlerini inanarak söylemek mümin olmanın kapısını açmak demektir.

İşî detaylandırarak ayrıntılı bir şekilde tek tek iman esaslarına açık ve geniş bir şekilde inanmaya tafsîlî iman denir.

İman konusunda tartışılan konulardan biri de müminin imanın artıp eksilme kabul edip etmeyeceğidir. İmanın artıp eksilme kabul etmeyeceğini söyleyenler olduğu gibi çeşitli halleri yaşayan müminin bazen konumunu daha alt seviyeye düşürdüğü, bazen de bu konumunu yücelttiğini göz önüne alarak, imanda artma ve eksilmenin olabileceğini savunanlar olmuştur. İmanda artmanın hem nitelik hem de nicelik yönünden olacağını söyleyenler aynı zamanda amelin imandan bir cüz olduğunu savunan Selefîyye, Mu'tezile, Şia, Zeydiyye ve Hariciyye mezhepleridir. Bunların yorumuna göre Kur'an'da müminlerin inanç coşkusu belirten ayetler imanın artıp eksilen bir şey olduğunu göstermektedir: "Müminler ancak Allah anıldığında kalbleri titreyen, kendilerine Allah'ın ayetleri okunduğunda imanları artan ve sadece Rableri'ne dayanıp güvenen kimselerdir." (el-Enfâl, 8/2) ve "İmanlarını bir kat daha artsın diye müminlerin kalplerine güven indiren O'dur" (el-Feth, 48/4) gibi âyetler bunlardan bazılarıdır.

İman ve İslam kelimeleri Kur'ân'da bazen eş anlamlı, bazen tamamen ayrı bazen de iç içe girmiş anlamlarda yer alır. Bu nedenle İslam âlimleri de bu konu üzerinde farklı görüşleri savunmuşlardır. Ameli imanın bir parçası kabul edenler, iman ve İslam ayrımı dini metinlerde olsa da iman ve İslam aynıdır, birdir görüşündedir. İmam Mâtürîdî'ye göre, Kur'ân ve Sünnet'te ayrı zikredilse da iman ve İslam aynıdır. Çünkü imandan çıkan İslam'dan çıkmış olur, İslam'dan çıkan da imandan çıkmış olur. Kaldı ki iman ve İslam bazı ayet ve hadislerde aynı manaya kullanılmaktadır: "Musa dedi ki: Ey kavmim, eğer Allah'a iman ettiyseniz (mümin) ve O'na teslim olduysanız (Müslim) sadece O'na güveniniz" (Yûnus 10/84). Bu ayette her iki kelime de birbirinin anlamına kullanılmakta ve aralarında bir fark gözetilmemektedir.

Yine hadislerde de bu anlam bütünlüğünü gösteren kullanımlar vardır. Meselâ İslam'ın beş şey üzerine bina edildiğini belirten hadiste Hz. Peygamber, Kelime-i tevhîd'i İslam içinde zikretmiştir (Buhârî, "Îmân", 1, 3) Bu görüşe göre aralarında fark olmadığı için mümin olan herkes Müslim ve Müslim olan herkes de mümindir.

Bir kimsenin çevresindeki ana, baba, kardeş, komşu, hoca ve değer verdiği diğer kişilere bakarak, hiçbir araştırma yapmadan inanmasına taklit, bu tür imana da taklidî iman denir. Böyle bir kişiye de mukallit adı verilir. İslam dini, insana sevk ettiği inanç esaslarını araştırıp, delil, akıl, tefekkür ve düşünceye dayandırarak iman etmesine önem vermiştir. Böyle iman türüne tahkikî iman, bu imanâ sahip kişiye de muhakkik adı verilmiş ve en yüksek iman etme şeklinin bu olduğu belirtilmiştir. Kur’ân, insanın üzerinde en çok hak sahibi olan ana ve babanın dahi inançta taklit edilmesini yasaklamış, körü körüne ataları taklit etmenin yanlışlığını sıkça tekrarlamıştır (el-Bakara 2/170; et-Tevbe 9/23; el-A’râf 7/70, 173)

Dinin anlaşılmasında aklın, tefekkürün önemi hiçbir zaman göz ardı edilmemiştir. Dini düşüncenin mutlaka aklın rolüyle şekillenmesini isteyen İslam, taklit yoluyla mümin olmayı değil, tahkik yani araştırma ve inceleme yoluyla mümin olmayı teşvik etmiştir.

İman konusunda tartışmalardan biri de “ben inşallah müminim” demenin caiz olup olmadığıdır. Bu hususa imanda istisna denir. Bir âyette “Kesinlikle hiçbir şey hakkında inşâ Allah (Allah dilerse) demeden Bunu yarın yapacağım deme. Unuttuğun zaman da Allah’ı an!” (el-Kehf 18/23-24) buyurulduğu için müminin yapacağı her şeyi takdir ve tayin etmede Allah’a güvenmesi gerekir. O halde iman eden kimse de bir eylem gerçekleştirdiğine göre o da inşallah demek durumunda mıdır? İşte bu konu tartışılarak iman konusunda böyle davranmanın şüphe ve endişe anlamı taşıdığı üzerinde durulmuştur.

İmanın geçerli olmasının şartları şöyle sıralanabilir:

1. İman son nefeste veya ihtimallerin tükendiği ümitsizlik (ye’s) anıyla sınırlı olmamalıdır.
2. Kişide mümin niteliğinin devam etmesi için dinin esas ve hükümlerini yok sayan veya yalan ve sahteliğe kaçan bir davranış sergilememelidir.
3. Hz. Peygamberin getirdiği dini hükümlerin tamamını hiç yüksünmeden bir bütünlük içinde kabul etmelidir.
4. Mümin olan kimse alçakgönüllü olmalı, Allah’ın azabı bana isabet etmez, diye düşünmemelidir. Buna mukabil, Allah’ın rahmetinden ümit kesmemelidir. Benim kurtuluş ümidim kalmadı gibi düşüncelere kapılmamalı ve Allah’ın kullarına merhametinin çok olduğunu unutmamalıdır. Ayetlerde kulun durumu ne kadar ümitsiz olursa olsun Allah’ın onu af edebileceğini hatırlanmalıdır. Nitekim bir âyette “ De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullar! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz O, çok bağışlayan ve çok esirgeyendir” (ez-Zümer 39/53) denilmektedir.”

◀ din ve inanç ◀ islam inanç esasları 1. ünite ◀ islam inanç esasları birinci ünite ◀ islam inanç esasları din ve inanç

f facebook

t twitter

« Önceki Konu

İslam Dini ve İnancı

Sonraki Konu »

Arapça Fiillerde Emr-i Gâib, Nehy-i Gâib

İlahiyat Önlisans Programı, lise mezuniyeti, yaşı ve mesleği ne olursa olsun herkese açık, büyük toplum kesimlerini doğru dinî bilgiyle buluşturmayı amaçlayan bir programdır.

Kategoriler

- ◀ DERS ÖZETLERİ }
- ◀ ÇIKMIŞ SORULAR }
- ◀ DENEMELER }
- ◀ HABERLER }
- ◀ PUAN HESAPLA }

Son Yorumlar

Copyright © 2021 AÖF İlahiyat

[Anasayfa](#) [Gizlilik Sözleşmesi](#) [İletişim](#)